

Date: 25th April-2025

INTERNET TARMOG'IDAN XAVFSIZ FOYDALANISH

Murodov Oybek To'raqulovich

“Osiyo xalqaro universiteti”

“Umumtexnik fanlar” kafedrası assistent o'qituvchisi

Kirish

Hozirgi kunda internet hayotimizning ajralmas qismiga aylangan. O'qish, ish, axborot olish, xarid qilish, va ko'plab boshqa faoliyatlar uchun internetdan foydalanish zaruriyatga aylangan. Ammo internetda vaqt o'tkazish, agar xavfsizlik choralari ko'rilmasa, turli xavf-xatarlarni yuzaga keltirishi mumkin. Bu maqolada internet tarmog'idan xavfsiz foydalanish uchun zarur bo'lgan asosiy choralar, internet xavf-xatarlarini minimallashtirish va foydalanuvchilarni himoya qilishga doir maslahatlar beriladi.

1. Internet Xavf-Xatarlarini Anglash

Internetni xavfsiz ishlatishdan avval, uning qanday xavf-xatarlarni olib kelishi mumkinligini tushunish muhimdir. Internetda uchraydigan eng keng tarqalgan xavf-xatarlar quyidagilardan iborat:

- **Viruslar va zararli dasturlar:** Internet orqali tarqatiladigan viruslar va boshqa zararli dasturlar kompyuteringizga zarar yetkazishi, ma'lumotlaringizni o'g'irlashi yoki tizimni ishlamay qolishiga sabab bo'lishi mumkin.
- **Phishing (Aldov):** Phishing — bu foydalanuvchini yolg'on ma'lumotlarni kiritishga undovchi metoddir. Odatda bu, elektron pochta xabarlar yoki soxta veb-saytlar orqali amalga oshiriladi, ularning maqsadi foydalanuvchining shaxsiy ma'lumotlarini o'g'irlashdir.
- **Kiberhujumlar va hujumlar:** Hujumlar, ayniqsa bank ma'lumotlari yoki boshqa shaxsiy ma'lumotlarni o'g'irlash maqsadida amalga oshiriladi. Bu hujumlar xavfli bo'lishi mumkin, chunki ular sizning internetda amalga oshirayotgan barcha faoliyatlaringizni kuzatib borishi mumkin.
- **Ijtimoiy tarmoqlarda xavf:** Ijtimoiy tarmoqlar foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlarini oshkor qilishi mumkin, bu esa kiberhujumlar uchun imkoniyat yaratadi.

2. Internetdan Xavfsiz Foydalanish Uchun Asosiy Choralari

Internetni xavfsiz ishlatish uchun quyidagi choralarga amal qilish zarur:

- **Yaxshi parollarni yaratish va saqlash:** Internetda xavfsiz foydalanishning birinchi va eng muhim qoidalaridan biri kuchli parol yaratishdir. Parol harf va raqamlar, maxsus belgilarni o'z ichiga olgan bo'lishi kerak. Bundan tashqari, bir xil parolni bir nechta saytlar va platformalarda ishlatmaslik muhimdir. Parollarni boshqarish uchun maxsus parol menejerlaridan foydalanish mumkin.
- **Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish:** Internetda shaxsiy ma'lumotlaringizni faqat ishonchli manbalarga kiritishingiz kerak. Soxta veb-saytlar yoki phishing hujumlariga qarshi ehtiyotkorlik bilan yondashish lozim.

Date: 25th April-2025

- **Antivirus va xavfsizlik dasturlarini o'rnatish:** Kompyuter va mobil qurilmalarda antivirus va boshqa xavfsizlik dasturlarini o'rnatish internetda xavfsiz bo'lish uchun zarur. Bu dasturlar zararli dasturlarni aniqlash va bloklashda yordam beradi.

- **Fayllarni tekshirish va ehtiyotkorlik bilan yuklab olish:** Internetda mavjud bo'lgan fayllarni, dasturlarni va boshqa materiallarni yuklab olishda ehtiyotkorlik zarur. Tanish bo'lmagan manbalar yoki ishonchsiz saytlar orqali fayllarni yuklab olish zararli dasturlarni olib kelishi mumkin.

- **Wi-Fi tarmog'ini himoya qilish:** O'zingizning Wi-Fi tarmog'ingizni himoya qilish ham internet xavfsizligini ta'minlash uchun muhimdir. Wi-Fi tarmog'ingizga kirishni faqat ishonchli foydalanuvchilarga ruxsat berishingiz kerak va parolni muntazam ravishda o'zgartirish foydalidir.

3. Ijtimoiy Tarmoqlarni Xavfsiz Ishlatish

Ijtimoiy tarmoqlarni xavfsiz ishlatish ham alohida ahamiyatga ega. Ijtimoiy tarmoqlarda quyidagi xavfsizlik choralari tavsiya etiladi:

- **Shaxsiy ma'lumotlarni oshkor qilmaslik:** Ijtimoiy tarmoqlarda shaxsiy ma'lumotlar, masalan, manzilingiz, telefon raqamingiz, moliyaviy ma'lumotlaringizni oshkor qilishdan saqlaning.

- **Soxta profillarga e'tibor berish:** Ijtimoiy tarmoqlarda soxta profil yoki shubhali foydalanuvchilardan ehtiyot bo'ling. Bunday foydalanuvchilar sizni aldagan holda ma'lumotlaringizni olishni maqsad qilishi mumkin.

- **Shaxsiy sozlamalarni nazorat qilish:** Ijtimoiy tarmoqlarda o'zingizning xavfsizlik sozlamalaringizni tekshirib chiqing va kimning sizning profil ma'lumotlaringizni ko'rishini nazorat qiling.

4. Xavfsiz Internet Xizmatlaridan Foydalanish

Internetda foydalaniladigan xizmatlar va dasturlar xavfsiz bo'lishi kerak. Quyidagi choralarga amal qilish kerak:

- **VPN (Virtual Private Network):** VPN xizmatlari internetda anonim foydalanish imkonini yaratadi va shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlaydi. VPN internetda uzatish jarayonida ma'lumotlaringizni shifrlaydi.

- **Ishonchli veb-saytlar:** Internetda faqat ishonchli va xavfsiz veb-saytlardan foydalanish zarur. Ishonchli saytlarda "HTTPS" protokoli va xavfsizlik sertifikati mavjud bo'lishi kerak.

- **Xavfsiz onlayn to'lov tizimlari:** Onlayn xaridlar va to'lovlar uchun faqat xavfsiz va ishonchli tizimlar, masalan, PayPal yoki boshqa shaffof to'lov tizimlaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

5. Xulosa

Internet tarmog'idan xavfsiz foydalanish bugungi kunda har bir foydalanuvchining majburiy vazifasiga aylangan. Har bir inson o'zini va uning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish uchun yuqoridagi choralarni amalga oshirishi lozim. Internetda xavfsizlikni ta'minlash faqat texnologik vositalar yordamida emas, balki foydalanuvchining ongli va ehtiyotkor yondashuvi bilan amalga oshirilishi kerak. Xavfsiz internetni yaratish faqat

Date: 25th April-2025

xavfsizlik dasturlari bilan emas, balki internetni qanday ishlatayotganimizni ham anglashimiz kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Turakulovich, M. O. (2024). BASIC PRINCIPLES AND RULES OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 836-843.
2. To'raqulovich, M. O. (2024). INNOVASION AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA ULARNI TA'LIMDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI. *Международный журнал научных исследований*, 9(1), 190-193.
3. Murodov, O. T. R. (2024). SUN'IY INTELLEKT VA MASHINASOZLIK ASOSLARINI MAKTABLARDA O 'RGATISH IMKONIYATLARI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 73-79.
4. Murodov, O. T. R. (2024). INFORMATIKA FANINING ZAMONAVIY TA'LIMDAGI O 'RNI VA AHAMIYATI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 52-58.
5. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). KIBERXUJUMLAR TURLARI VA ULARDAN HIMOYALANISH. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 72-75.
6. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). OPERATSION TIZIMLAR TAVSIFI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 88-91.
7. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). AXBOROT TIZIMLARINI HIMOYALASH VOSITALARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY QO'LLANILISHI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 76-79.
8. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BUGUNGI KUNDAGI O 'RNI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 92-95.
9. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANI O'QITISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 96-99.
10. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). INTERNETDAN XAVFSIZ FOYDALANISH. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 84-87.
11. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). ELEKTRON POCHTADAN FOYDALANISH. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 80-83.
12. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). AXBOROTLARNI SHIFRLASH NAZARIYASI VA AMALIYOTI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 68-71.
13. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). INTERNET TARMOG'IDAN FOYDALANISHDA XAVFSIZLIK QOIDALARI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 63-67.
14. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). TARMOQGA ULANISH TURLARI VA TOPOLOGIYALARNI TO 'G 'RI TANLASH. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 58-62.
15. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). ZAMONAVIY TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA ULARNI QO 'LLASH USUL VA VOSITALARI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 373-379.

Date: 25th April-2025

16. Turakulovich, M. O. (2024). Development of an automated system for controlling temperature and humidity in production rooms. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 819-826.
17. Murodov, O. T. R. (2024). INFORMATIKA DARSLARIDA ZAMONAVIY O 'QUV TEXNOLOGIYALARI VA VOSITALARIDAN FOYDALANISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 80-86.
18. Murodov, O. T. R. (2024). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI O 'QUV JARAYONIGA INTEGRATSIYA QILISH USULLARI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 108-114.
19. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNI TA'LIMDA QO'LLASH IMKONIYATLARI VA UNING ISTIQBOLLARI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 102-106.
20. MURODOV, O. (2024). MODEL OF THE TEACHING PROCESS OF INFORMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGIES ON THE BASIS OF AN INNOVATIVE APPROACH, IMPLEMENTATION MECHANISMS. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 309-317.
21. Murodov, O. T. R. (2024). STEAM YONDASHUVI DOIRASIDA INFORMATIKA FANINI O 'QITISHNING ISTIQBOLLARI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 59-65.
22. Murodov, O. T. R. (2024). INFORMATIKA DARSLARINI INTERAKTIV METODLAR YORDAMIDA TASHKIL ETISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 101-107.
23. Murodov, O. T. R. (2024). INTERNET XAVFSIZLIGI BO 'YICHA BILIMLARNI O 'QUVCHILARGA YETKAZISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 66-72.
24. Murodov, O. T. R. (2024). ALGORITMLARNI MAKTAB O 'QUVCHILARIGA O 'RGATISH: SAMARALI METODIKALAR. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 87-93.
25. Murodov, O. T. R. (2024). INFORMATIKA FANIDAN AMALIY MASHG 'ULOTLARNI TASHKIL ETISH: TAJRIBALAR VA NATIJALAR. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 115-121.
26. Turakulovich, M. O. (2024). DEVELOPMENT AND INSTALLATION OF AN AUTOMATIC TEMPERATURE CONTROL SYSTEM IN ROOMS. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 72-77.
27. Turaqulovich, M. O. (2024). Development of an automated parameter control system rooms and workshops based on cloud technologies. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 827-835.
28. Turaqulovich, M. O. (2024). APPLIED TO THE CURRENT TRAINING PROCESS REQUIREMENTS. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 844-850.
29. Murodov, O. T. R. (2023). INFORMATIKA FANINI O 'QITISHDA YANGI INNOVATSION USULLARDAN FOYDALANISH METODIKASI. *GOLDEN BRAIN*, 1(34), 130-139.
30. Torakulovich, M. O. (2024). Innovative information technologies and new methods and tools for their application in today's education. *Central Asian Journal Of Education and Innovation*, 3(2-2), 83-92.

Date: 25th April-2025

31. Muradov, O. (2024). Application of basic principles and rules of innovative pedagogical technologies to educational processes. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 3, No. 1, pp. 46-55).
32. Muradov, O. (2024). Basic principles and rules of innovative pedagogical technologies in the educational process. *Models and methods in modern science*, 3(1), 84-93.
33. Муродов, О. Т. (2023). РАЗРАБОТКА АВТОМАТИЗИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ТЕМПЕРАТУРЫ И ВЛАЖНОСТИ В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ КОМНАТ. *GOLDEN BRAIN*, 1(26), 91-95.
34. Turakulovich, M. O. (2024). Development of an automated system for controlling temperature and humidity in production rooms. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 819-826.
35. Murodov, O. T. R. (2023). INFORMATIKA DARSLARINI TASHKIL ETISHDA INNOVATSION USULLARDAN FOYDALANISH. *GOLDEN BRAIN*, 1(32), 194-201.
36. Murodov, O. (2023). INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANINI O'QITISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 3(4), 77-81.
37. TO'RAQULOVICH, M. O. (2025). ZAMONAVIY TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA ULARNI QO'LLASH USUL VA VOSITALARI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 373-379.
38. Murodov, O. (2024). TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI. *Science and innovation in the education system*, 3(3), 155-160.
39. To'raqulovich, M. O. (2024). IMPROVING THE TEACHING PROCESS OF IT AND INFORMATION TECHNOLOGIES BASED ON AN INNOVATIVE APPROACH. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 851-859.
40. To'raqulovich, M. O. (2024). OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIMNING INNOVATION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH. *PEDAGOG*, 7(5), 627-635.
41. To'raqulovich, M. O. (2024). OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA AXBOROT KOMMUNIKASIYA TEXNOLOGIYALARI DARSLARINI TASHKIL ETISHDA ZAMONAVIY USULLARDAN FOYDALANISH. *PEDAGOG*, 7(6), 63-74.
42. Muradov, O. (2024). IN TEACHING INFORMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGIES REQUIREMENTS. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 3, No. 1, pp. 97-102).
43. Turakulovich, M. O. (2024). DEVELOPMENT AND INSTALLATION OF AN AUTOMATIC TEMPERATURE CONTROL SYSTEM IN ROOMS. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 72-77.
44. Ismoilov, H. (2024). ANALYSIS OF THE CRITERIA FOR SELECTING YOUNG ATHLETES SPECIALIZING IN SPRINT DISTANCES. *Journal of universal science research*, 2(10), 174-182.
45. Husniddin, I. (2025). YUQORI SINF O'QUVCHILARINI YENGIL ATLETIKA SPORT TURIGA INTELEKTUAL QIZIQISHINI OSHIRISH YO'LLARI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 278-283.
46. Husniddin, I. (2025). JISMONIY TARBIYA SOG'LOM TURMUSH TARZINING ASOSI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 131-135.

Date: 25th April-2025

47. Исмаилов, Х. (2025). ПЛАНИРОВАНИЕ СТРУКТУРЫ И СОДЕРЖАНИЯ ЛЕГКОАТЛЕТИЧЕСКИХ ТРЕНИРОВОК. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 2(2), 135-143.
48. Husniddin, I. (2025). YENGIL ATLETIKA MASHQLARINING UMUMIY HARAKTISTIKASI. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 3(1), 735-739.
49. Husniddin, I. (2025). YENGIL ATLETIKA MASHQLARINI O'RGATISH METODIKASI. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 3(1), 760-767.
50. Husniddin, I. (2025). YENGIL ATLETIKANING METODOLOGIYASI. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 3(1), 755-759.
51. Husniddin, I. (2025). MUSOBAQA DAVRIDA YENGIL ATLETIKACHILARNING PSIXOLOGIK TAYYORGARLIGINI YAXSHILASH. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 3(1), 740-744.
52. Husniddin, I. (2025). QISQA MASOFALARGA YUGURISHNING TAHLILI VA NATIJALARI. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 3(1), 745-749.
53. Husniddin, I. (2025). YENGIL ATLETIKA BOYICHA MUSOBAQALARNI TASHKIL ETISH VA OTKAZISH. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 3(1), 768-772.
54. Husniddin, I. (2024). YENGIL ATLETIKA BOYICHA MUSOBAQALARNI TASHKIL ETISH VA OTKAZISH. Международный журнал научных исследователей, 9(1), 170-173.
55. Husniddin, I. (2025). O'ZBEKISTONDA SPORTNI RIVOJLANTIRISH. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 3(1), 750-754.
56. Ismoilov, H. (2024). YENGIL ATLETIKA FANIGA KIRISH VA YENGIL ATLETIKANING RIVOJLANISH TARIXI. Medicine, pedagogy and technology: theory and practice, 2(9), 725-737.
57. Husniddin, I. (2025). SPORTNING IJTIMOIIY HARAKTCHANLIKDAGI ROLI. ИКРО журнал, 14(02), 1096-1101.
58. Husniddin, I. (2025). ULOQTIRISH TEXNIKASI ASOSLARI. ИКРО журнал, 14(02), 1102-1110.
59. Husniddin, I. (2025). MAKTAB OQUVCHILARINI UZUNLIKKA SAKRASH TEXNIKASINI TAKOMILLASHTIRISH, FUNKTSIONAL VA MASHG'ULOTLARINING NAZARIY ASOSLARI. ИКРО журнал, 14(02), 1046-1051.
60. Husniddin, I. (2025). ANALYSIS OF TECHNIQUE OF RUNNERS IN OBSTACLES. ИКРО журнал, 14(02), 1041-1045.
61. Husniddin, I. (2025). SPORTCHA YURISH VA YUGURISH TEXNIKASI ASOSLARI. ИКРО журнал, 14(02), 1052-1057.

